

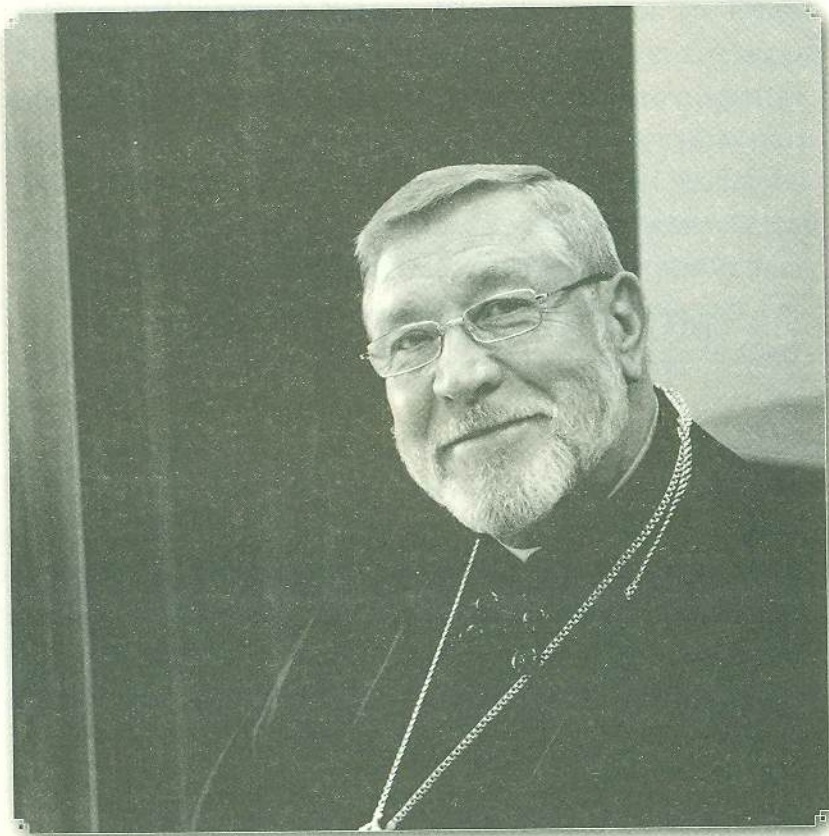
ЧАСТИНА ПЕРША

I

Роздуми про вічне в час недуги

Часто, долаючи важку фізичну недугу, людина глибше замислюється про сенс свого існування та навіть про відхід до вічності. Так само зовсім недавно причинилося і зі мною...

Аналізуючи останні трагічні події, що відбуваються у світі: війна росії проти України, арабського світу з Ізраїлем, трагедії мільйонів людей, які втікають від воєн, мимоволі намагаєшся осмислити сенс людського життя. Виглядає, що наше перебування тут, якщо зважати на ці страшні та непередбачувані катаклізми у світі, не вартує майже нічого. Але з духовного погляду все-таки людина приходить у цей світ для того, щоб послужити ближньому, сповнивши волю Отця, Який вдихнув у неї дар життя. Але чи розуміє вповні вона свою місію, коли сьогодні масові вбивства безневинних стають нормою?.. Мимоволі втрачається почуття жалю, милосердя, співчуття до ближнього ще й тому, що не одиниці, а десятки, сотні і тисячі людей кожного дня передчасно відходять у вічність, а ми це сприймаємо вже як належне.

З цього приводу пригадується мені такий вислів відомого лікаря-психіатра Віктора Франкла:

«Активне життя людини служить меті реалізації цінностей у творчій праці, тим часом як пасивне життя, спрямоване на отримання насолоди, уможливорює отримання задоволення від споглядання краси, мистецтва або природи. Але є і сенс у тому житті, яке майже повністю позбавлене творчості і насолоди, і яке залишає лише єдину можливість продемонструвати високоморальну поведінку, а саме у ставленні людини до свого існування, обмеженого зовнішніми обставинами. Людину позбавили творчого життя і насолоди. Але не тільки творчість і насолода мають сенс. Якщо взагалі існує сенс життя, то мусить бути і сенс у стражданні. Страждання – це невід’ємна частина життя, так само як доля і смерть. Без страждання і смерті життя людини не сповнене» (В. Франкл Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі – Харків: КСД, 2000).

Тому кожна подія в долі людини, як приємна, так і не зовсім, ілюструє, за визначенням філософа Бенедикта Спінози, наступне: яку вона має вартість у *sub specie aeternitatis* – з погляду вічності.

Ось недавно влучила ракета зі сторони росії в Запоріжжі у житловий будинок, загинули люди... В іншому місці війна забрала життя двадцяти наших захисників, які мали їхати у відпустку додому. І тоді виникає питання: а що таке людське життя, і яка найбільша правда у світі?

Найбільшою правдою є те, що все живе, яке приходить у цей світ, рано чи пізно мусить померти. Це не означає, що якщо воно вмирає, то пропадає назавсім. Ні!

Це свідчення того, що цей дар йому дав Бог, який має життя в Собі.

Якщо рослини мають вегетативний спосіб життя як дар від Бога, тварини, які мають сензитивний (чуттєвий) спосіб життя, то вінцем творіння Божого є людина, яка отримала найвищий дарунок від Нього – розум і волю. Розумом особа покликана пізнавати Правду, а волею – керувати своїми вчинками для того, щоб виконувати цю Правду. Коли ж істина кимось сфальшована, прихована, надломлена, то ми, потрапляючи в цей обман, стаємо на бік неправди і зла.

Що ж таке дар життя?

Рослина виконує запрограмовану Творцем функцію, з’являється у світі, розквітає, дає плід або ж милує наш зір своєю красою... Ми не завжди помічаємо чарівність квітів або естетичність мозаїки великої кількості риб в океанах; виявляємо їх випадково і задумуємося: для чого Бог все це сотворив? І самі ж відповідаємо: щоб показати Свою всемогутність. Рослина «живе» лишень якийсь певний час, а потім зникає, життя тварин, що нас оточують, теж не може продовжуватись безкінечно. Наше життя не є подібним до існування рослинного чи тваринного світу, адже сенс його полягає у самій суті людини. Господь сказав: «Сотвори́мо людину на наш образ і нашу подобу» (Бут.1:26). В Біблії написано, що постановлено чоловікові раз померти, а потім – Суд. Кожен з нас призначений для Вічності, вічного життя. Всяке інше створіння за волею Творця виконує свою, лише йому призначену, функцію досконало, тому що Він заклав у нього саме таку «програму».

Не дивно, що навіть молодий юнак задумуючись над суттю життя усвідомлює, що повинні існувати певні запо-

віді, які Бог доносить через людину, щоб краще керувати нашим єством. Тому прийшов цей юнак до Ісуса і спитав: «Учителю благий, що маю чинити, щоб досягнути життя вічне? Ісус відповів: виконуй заповіді. Одна з найбільших заповідей: «Любитимеш Господа Бога свого всім серцем своїм, всією думкою своєю, всією силою своєю, а ближнього свого як самого себе» (Мат. 22: 37-39). А чи всі згадують її, а якщо й так, то чи намагаються дотримуватися? Юнак усвідомлює, що людина призначена для вічності. І це нас втішає, бо, повертаючись до наших солдатів на фронті, впевнюємося, що захисники хоч і гинуть, але не зникають назавсім, ні, вони не йдуть із окопів у землю, бо їхні безсмертні душі існуватимуть вічно...

В той же час у житті кожного з нас має місце і жаль за передчасно втраченим чоловіком чи сином, рідною і чужою дитиною, бо інакше розгубимо співчуття і людяність. Кожен прагне, щоб наші ближні сповна реалізували своє необхідне прижиттєве призначення, але... Бог забирає їх. Тоді, можливо, виникає питання: а в якому стані ті люди переходять у Вічність, готові вони до неї, чи ні?.. Найбільша загадка людського життя і смерті полягає в тому, що ми розуміємо чомусь ці смерті як «вибіркові». Ось цей чоловік загинув, а людина, яка була поряд, залишилася живою. Так буває часто. І людина, що вижила, може безкінечно ставити собі питання: чому він загинув, а я – залишився? Самостійно відповіді на це питання вона не знайде ніколи, бо її слід шукати тільки у Вічності.

Дуже важко мотивувати безглузді ракетні обстріли мирних громадян чи то українським, чи ізраїльським ворогом... Погодьмося, що сьогодні кожна держава, народ

має право захищатися. Як висловився один з військових Ізраїлю, терористи – це демони, дияволи, які вийшли з пекла, а ми хочемо їх знову загнати назад.

Повернімося ж до слів уже згаданого Віктора Франкла в тій же книзі: «А як щодо людини? Ви впевнені, що людський світ – це вищий щабель еволюції космосу? Хіба не можливо, що існує інший вимір, у якому питання щодо остаточного сенсу людських страждань знайде відповідь?» Це переконливий натяк автора на існування життя у потойбічності.

Такі роздуми приходять, коли знову і знову аналізуєш сьогочасні події у світі та задумуєшся: що ж таке людина, яка її місія на землі?.. Відповідь знайдемо лишень тоді, коли наша душа зустрінеться зі своїм Творцем, який покликав нас для чогось. Для чого – нехай кожен відповідь сам.

Амінь.

II Мої думки

Часто прокинувшись вранці, кожен відчуває певний хаос думок не розуміючи, чому так. Сьогодні ми дуже стурбовані війною в Україні, майбутньою долею своєї Батьківщини.

Та програма дій нашого повсякденного побуту примушує вчиняти так, як зазвичай: привести себе до порядку, якщо християнин – помолитися, поспідати, а відтак приступити до виконання своїх станових обов'язків. Але

все ж ця щоденна суєта суєт буде постійно супроводжувати людину. Сьогодні так склалося, що все те, що раніше ми пізнавали органами чуття, зараз є в телефоні, інтернеті, і ми маємо миттєвий доступ до всіх подій, які відбуваються у світі. Увесь цей мотлох новин мимоволі фіксуємо своєю пам'яттю. Щоразу вперто намагаємося вибратися з цього виснажливого лабіринту, концентруємо увагу, бо наш щоденний план обов'язків змушує нас думати сконцентровано. Хтось іде до школи, інший – до праці, хтось прямує до церкви на службу Богу – кожен має свій план дій на сьогодні. Але...

Погляньмо на тваринний світ. Що примушує рухатися і діяти тварин? У них же немає ніяких думок, бо їхні дії сконцентровані тільки на тому, щоб реалізувати найнеобхідніші рефлексивні звички. Звичайно, у нас така ж фізична плоть, як і в тварини, але ними керує, насамперед, почуття інстинкту. Почуття голоду – це єдиний природний рефлекс, який діє абсолютно на всіх: як на тварин, так і на людей. Другий природний рефлекс живих істот – це захист себе. Кожна тварина і ми, люди, намагаємося захистити своє фізичне існування у разі небезпеки. Ну і, звичайно, не можна не згадати про функцію розмноження, продовження роду, але ці потяги у тварин періодичні, вони не сталі. На відміну від тваринного світу, статевий потяг людини хоч і є постійним, але контролюється нашим інтелектом, розумінням того, що таке добро і зло, що є гріхом, а що – ні. Проте розуміння нами поняття гріха теж є часто розпливчастим, особливо у цій делікатній сфері.

Тварини ж діють тільки інстинктивно. Наприклад, якщо лев чи левиця ситі і відпочивають, а біля них про-

ходять якісь тварини, яких вони би запросто могли спіймати та з'їсти, хижаки навіть не глянуть у їхній бік. А от коли вже починається виділення шлункового соку і хочеться їсти, тоді вони полюють всім своїм прайдом, атакують свою жертву, вбивають і ділять за правом сильнішого... Фактично, так працює природний добір. Слабші гинуть, сильніші – виживають і дають міцніше потомство. На перший погляд, це дуже жорсткий закон, коли ми спостерігаємо, як немінна тварина борсається, а потім затихає у пащі іншої тварини.

А як описати наші відчуття, коли на війні солдат гине в танку або бронетранспортері, а потім там знаходять тільки обвуглені останки?..

Загарбницькій війні немає виправдання.

Людський план дій завжди має підлягати контролю розумом і спланованій дії волі.

Це основні два фактори, від яких залежить діяльність людини. Слабку волю до життя людини потрібно повсякчас підкріплювати силою молитви і зверненням до Бога про допомогу. «Просіть – і дасться вам, шукайте – і знайдете, стукайте – і відчинять вам» (Мат. 7:7-8).

Багато в чому план дорослої людини залежить від батьківського виховання немовляти ще у ранньому дитячому віці, її освіти, релігійних переконань у сім'ї. Хочемо підкреслити, що сімейне виховання дитини стоїть вище від освіти. Це повсякденна поведінка майже на все життя. Багаті батьки дають своїм нащадкам можливість отримати якісну вищу освіту, завдяки якій дитина може легше знайти собі місце у суспільстві і жити безбідно. Якщо люди небагаті, вони намагаються тяжко працюва-